

PROGRAM DE ACTIVITATE

pentru anii 2010-2014 în postul de director al Institutului de Filologie al AȘM

I. Pot constata cu deosebita satisfacție că în cei 5 ani de aflare la conducerea Institutului de Filologie, colectivul nostru a ajuns să dețină unul din locurile de frunte în competiția academică, astfel încât se specifică, nu fără justificare, că viața filologică științifică, mai ales sub aspect strict literar, s-a transferat, aproape în întregime, la AȘM. Succesele colectivului nostru, fie în domeniul cercetărilor literare sau folclorice, fie cele din domeniul lingvisticii și terminologiei au ajuns să fie bine cunoscute și înalt apreciate de specialiștii în domeniu. Aceste rezultate au fost obținute, întâi de toate, grație eforturilor întregului colectiv și mai ales unor personalități marcante ale Institutului nostru – acad. Mihai Cimpoi, acad. Haralambie Corbu, regretatul acad. Mihail Dolgan, m.cor. Nicolae Bilechi, doctorii habilitați Alexandru Dârul, Nicolae Băieșu, Anatol Gavrilov, Anatol Eremia, Vasile Pavel, Marcu Gabinschi, Ion Ciocanu, Alexandru Burlacu, Elena Constantinovici, Andrei Țurcanu, Ion Plamadeala, Vlad Pâslaru, Angela Savin, Inga Druță, doctorii în filologie Grigore Botezatu, Iulian Filip, Ana Vulpe, Veronica Păcuraru, Ion Bărbuță, Ion Buruiană, Vlad Caraman, Maria Onofraș, Stela Spânu, Ina Negrescu-Babuș etc. În mod deosebit țin să-mi exprim satisfacția și gratitudinea pentru coparticiparea la realizarea obiectivelor trasate echipei din conducerea Institutului – dr. Galaction Verebceanu, dr.hab. Aliona Grati, dr. hab. Inga Druță, dr. Viorica Răileanu, dr. Nina Corcinschi, Ludmila Șimanschi. În fine, am motive probante de a-mi exprima recunoștința conducerii Academiei pentru susținerea permanentă și eficientă a activității noastre.

Fără a insista în mod special asupra reușitelor noastre în domeniul filologic și pentru ca eșalonarea acestora să nu capete caracterul unui banal raport de activitate, în cele ce urmează voi enumera doar câteva rezultate mai importante: instalarea plăcii comemorative pe bolucl unde a locuit acad. Silviu Berejan, realizarea portretului savantului academician Silviu Berejan, a portretului poetului academician Grigore Vieru și a tabloului panoramic *Arborele culturii și literaturii române*. În această perioadă, ca urmare a demersului nostru circa 20 de angajați ai Institutului nostru au obținut înalte distincții de stat. În vederea organizării și bune desfășurări a unor manifestări științifice am obținut sponsorizări de circa 100.000 mii lei din surse extrabugetare.

II. În ceea ce privește activitatea de viitor a Institutului de Filologie, propun ca aceasta să fie în continuare axată pe direcția strategică a Republicii Moldova de **Asociere la Comunitatea Europeană**. În funcție de această direcție strategică, tema generală de cercetare a Institutului nostru urmează să fie formulată în felul următor: Limba, literatura și folclorul Republicii Moldova în contextul asocierii Republicii Moldova Uniunea Europeană, tematica fiind astfel racordată la necesitățile politice și practice preconizate în activitatea Guvernului Republicii Moldova.

III. În funcție de necesitate vor fi operate unele modificări și ajustări în **organigrama** Institutului, în raport cu direcțiile strategice de cercetare și cu rezultatele cercetărilor: continuarea procesului de elaborare a bazelor de date pentru limba română (inclusiv în domeniul dialectologiei și toponimiei) și pentru literatura română (inclusiv pentru folclor), reluarea cercetărilor biobibliografice în domeniul limbii, literaturii și folclorului, identificarea strategiilor de studiere a limbii vorbite în Republica Moldova, orientarea cercetărilor în direcția studierii limbii vorbite și elaborarea de recomandări concrete în problema cultivării limbii etc. Așadar, tematica principală a colectivului Institutului de Filologie propun să se reducă la următoarele aspecte: se cere a fi una de actualitate care ar corespunde necesităților sociale și, în același timp, ar permite cercetătorilor Institutului să-și asigure existența. Și nu trebuie să corespundă numai necesităților reale ale Republicii Moldova, ci și standardelor europene.

În baza celor afirmate anterior, propunem pentru perioada 2014-2018 următoarea temă generală de cercetare: *Limba, literatura și folclorul Republicii Moldova în contextul asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană*. Tema în cauză ne va permite să identificăm procesele care se produc în limba și literatura română, inclusiv în folclorul românesc din Republica Moldova în raport cu cele din România și în raport cu procesele ce se produc în limbile europene și în studiile lingvistice, literare și folclorice și modalitățile și procedeele moderne de cercetare europeană în domeniile respective. În ceea ce privește studiile de literatură, consider că acestea ar trebui axate pe ideea cercetării unor probleme generale: poezia, proza scurtă, romanul, publicistica, dramaturgia română din perioada anilor 1991-2014, aceste probleme urmând a fi analizate în context general românesc și european. În acest sens, este necesară includerea în planul de cercetare pentru 2014-2018 a unor subdirecții suplimentare:

a) concentrarea investigațiilor pe ideea cercetărilor teoretice și practice în domeniul cultivării limbii române;

b) continuarea elaborării bazei de date a limbii române (sectorul de lexicologie și lexicografie și sectorul de gramatică);

c) continuarea elaborării bazei de date dialectologice (Grupul de dialectologie), toponimice (Grupul de toponimie), literare (Sectorul de literatură premodernă și modernă și Sectorul de literatură contemporană) și folclorice (Sectorul de folclor);

d) elaborarea unor studii bibliografice și informarea colectivului asupra noilor publicații în domeniul cercetărilor lingvistice, literare și folclorice;

e) inițierea și transpunerea în viață a ideii despre elaborarea unui portal de resurse lingvistice, în special terminologice, care va include un dicționar poliglot, un corector ortografic și ortoepic și o bază de date terminologice.

În acest scop vor fi elaborate:

- studii asupra foneticii, lexicului și gramaticii limbii române în contextul integrării europene și al globalizării;

- recomandări în problema folosirii corecte a limbii române;

- cercetări fundamentale asupra literaturii prin prisma deschiderii europene, examinând literatura română din trecut și din prezent în contextul evoluției culturii europene și universale;

- analize detaliate asupra folclorului românesc din perspectivă europeană și universală;

- baze de date ale limbii (în special, ale graiurilor din teritoriul dintre Nistru și Prut), literaturii și folclorului din Republica Moldova;

- definitivarea și editarea dicționarului literaturii române (ediția a II-a, în colaborare cu Institutul „George Călinescu” din București);

- baza de date terminologice;

- coordonarea și armonizarea terminologiei tehnico-științifice;

- continuarea elaborării și editării volumelor (în funcție de oportunitate) din colecția „Academica” și „Personalități notorii”;

- inițierea colaborării și realizarea unor rezultate eficiente cu Institutul de matematică în vederea creării unui program de digitizare a monumentelor de limbă, literatură și folclor, în special a unui program de transpunere a manuscriselor folclorice în material cu caractere de tipar.

IV. Problema cadrelor continuă, în opinia noastră, a fi una acută. Un prim pas spre soluționarea acestei probleme s-a realizat în această direcție, deși rămâne actuală și eficientă folosirea chibzuită a potențialului științific existent. Aceasta ar însemna să fie create toate condițiile pentru ca angajații institutului să aibă posibilitatea să-și asigure existența activând în cadrul Institutului (elaborarea unor proiecte de cercetare care ar permite antrenarea mijloacelor financiare suplimentare, editarea unor lucrări cu caracter aplicativ destinate publicului larg etc.).

Trebuie pus la punct și un nou sistem de salarizare. Actualul sistem este bun pentru funcționarii care vin și stau la birou de la oră până la oră. Cercetătorii trebuie să fie remunerați

nu în funcție de vechimea în muncă, adică pentru meritele de acum un deceniu, două, ci în funcție de realizările actuale. Numai în felul acesta am putea stimula activitatea cercetătorilor.

În fine, urmează să continuăm angajarea tinerilor în limitele statului de personal existent, acestora acordându-se un termen de încercare și un salariu de 0,25-0,5 % lunar. În acest scop a fost elaborat un nou regulament de participare la concursul pentru ocuparea locurilor vacante, care prevede că pensionarii care au depășit vârsta de 70 de ani pot fi angajați pe 0,75 normă, iar cei trecuți de 80 de ani - pe 0,5 normă.

V. Finanțele au un singur cusur: sunt insuficiente. Dar și în acest caz există o soluție: utilizarea eficientă a mijloacelor bugetare, care, în pofida reducerilor substanțiale din buget, totuși nu sunt deloc neglijabile, însă ele nu trebuie utilizate fără chibzuință. Este adevărat că directorul este cel care gestionează banii, însă pentru ca ei să fie folosiți eficient, el are nevoie de contribuția reală a colectivului, care trebuie să realizeze lucrări bune, necesare societății, publicului cititor de la noi și care ar putea fi editate pentru a aduce venit. Aceasta este marfa de bază a Institutului și deci trebuie să învățăm a ne prețui munca. Accentul în utilizarea acestor mijloace ar trebui să se pună pe dotarea cu tehnica (calculatoare, imprimante performante) necesară pentru pregătirea pentru tipar și chiar multiplicarea lucrărilor elaborate în cadrul Institutului. Odată cu punerea în funcțiune a minitipografiei, am obținut o sursă mică de venit, dar și de această dată este necesar să identificăm formele legale de utilizare a finanțelor prevăzute pentru tipar, în așa fel încât Institutul să fie în drept a comercializa produsele tipografice elaborate din bani extrabugetari.

Totuși, cel mai sigur venit ar putea fi participarea la programele europene de cercetare. În această ordine de idei, vă informez că în cadrul Institutului nostru a fost elaborat un proiect de program de cercetare a situației lingvistice din Republica Moldova și de identificare a direcțiilor de surmontare a acestei situații critice prin promovarea pe toate căile a limbii și culturii române în rândul populației alolingve, pe de o parte, și, pe de altă parte, susținerea și promovarea limbii și culturii minorităților naționale, punând la bază principiul unității în diversitate. Urmează ca în cel mai scurt timp să romovăm acest proiect de program.

VI. Dezvoltarea potențialului logistic al Institutului presupune următoarele acțiuni concrete:

- a) continuarea dotării cu tehnică de calcul;
- b) asigurarea cu literatură de specialitate;
- c) informatizarea procesului de cercetare (inclusiv instruirea cercetătorilor Institutului prin organizarea unor cursuri pentru cei care nu cunosc calculatorul);
- d) identificarea unor posibilități suplimentare de promovare a cadrelor în funcție de numărul de participări la conferințe naționale și internaționale, de susținerea unor teze de doctor, de publicare a unor studii și articole de specialitate etc.;
- e) permiterea realizării unei norme de plan individual suplimentare, în valoare de până la 0,5 normă, cu remunerarea corespunzătoare;
- f) organizarea unor seminare speciale de studiere a situației actuale a cercetărilor filologice cu participarea tuturor angajaților, mai ales a tinerilor.

VII. Producția științifică a Institutului. Este vorba de lucrările elaborate la institut: dicționare, manuale, alte tipuri de lucrări destinate unui public larg (elevi, studenți) și care nu ar trebui să fie cedate editurilor, ci ar fi bine să constituie proprietatea Institutului. În acest scop la Institut ar trebui să fie consolidată baza editorial-poligrafică (achiziționarea unui dispozitiv de legat cartea și a unuiia pentru biguit tipăriturile), ceea ce ar permite ca unele lucrări, mai ales cele cu un volum nu prea mare, să fie tipărite în cadrul Institutului. Statutul prevede obținerea unor venituri din vânzarea lucrărilor elaborate în cadrul Institutului și deci este firesc să nu ratăm această ocazie. Editarea calitativă și la timp a revistelor Institutului este pe cale de a deveni regularitate.

VIII. Relații naționale și internaționale: Aceasta presupune, în primul rând:

a) participarea la elaborarea Dicționarului literaturii române (ediția a II-a), împreună cu Institutul de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu”;

b) elaborarea și promovarea unui proiect internațional în cadrul programului Orizont-20 și participarea la concursuri naționale și internaționale de proiecte de cercetare;

c) inițierea unor contracte de asigurare a corectitudinii limbii cu agenții economici care necesită asistență lingvistică;

e) elaborarea de proiecte ministeriale și departamentale în problema elaborării de manuale, recomandări și studii analitico-sintetice;

f) extinderea ariei de participare cu studii tipărite în edițiile din străinătate în vederea susținerii școlilor academice autohtone și promovării imaginii cercetătorilor organizației pe multiple planuri

IX. Antrenarea tinerilor în procesul de cercetare încă din perioada de studii, mai ales a celor care studiază la Universitatea Academiei de Științe, familiarizarea acestora cu tematica și direcțiile de cercetare ale Institutului. Angajarea la lucru 0,25-0,5 normă a masteranzilor, doctoranzilor, postdoctoranzilor.

X. Participarea cercetătorilor la pregătirea și perfecționarea specialiștilor în filologie prin predarea unor cursuri de specialitate și prin elaborarea de manuale, dicționare sau materiale didactice.

Dr. hab. Vasile BAHNARU

